

Kleur rukt op

Nederland verkleurt. In de woningbouw grijpen architecten en projectontwikkelaars enthousiast naar de kleurenwaaier. Een nieuwe ontwikkeling? En passen al die vrolijke kleuren wel in ons lage-luchten-land?

Tekst: Anka van Voorthuysen
Foto's: Tijtske Sluis

De economie is *booming*, dus worden de rokken korter en het kleurgebruik frivoler.” Denk niet dat het toeval is dat overal gele, rode en blauwe huizen opduiken, zegt Ard Bannink, directiemedewerker bij Nijhuis Bouw in Houten. „Er is een rechtstreeks verband met de economie. In de autobranche zie je het ook: meer witte en gele auto's.”

Nijhuis ontwikkelde vorig jaar het project Pioniersveld in Culemborg: een wijkje vol felgekleurde woningen, geïnspireerd op Scandinavische vissershuisen. „Razendsnel verkocht. Kleur is populair.”

Vijftien jaar geleden werden pastelkleurtjes voor het eerst op grote schaal toegepast in de Amersfoortse wijk Kattenbroek. De architectuur was vernieuwend, maar ook het kleurgebruik werd als spannend en spraakmakend beschouwd.

„Nu oogt het toch wat gedateerd,” zegt de Amsterdamse beeldend kunstenaar en kleurspecialiste Beata Franso. Kleuradviseur Elise Steilberg (bureau Color Concept) heeft ook 'wat moeite met pastels', zegt ze. „Met al die regen in Nederland werkt dat niet, je krijgt heel snel vervuiling op de gevels.”

Zowel Steilberg als Franso geven -

onafhankelijk van elkaar - kleuradviezen: aan architecten, woningbouwverenigingen en projectontwikkelaars. En ze hebben het druk. Want opvallend kleurgebruik is populair. Kijk naar een project als De Rietplas in Houten-Zuid: felgekleurde vissershuisen, eerder Caribisch dan Nederlands.

Zie ook de nieuwbouw in de Culemborgse wijk Eva-Lanxmeer: de gevels zijn allemaal rood, geel, groen en blauw. Kleur is bij huizenkopers razendpopulair, weten projectontwikkelaars. Je krijgt een beetje een vakantiegevoel als je in zo'n huis woont, zeggen de bewoners.

Hoeveel kleur kan een land hebben? In Griekenland genieten we van de knalblauwe gevels, de Taj Mahal hóort spierwit te zijn, Luis Barragan werd wereldberoemd met z'n felgekleurde Mexicaanse architectuur. Kleur heeft in die landen vaak een functie, zegt Elise Steilberg. Felgekleurde huizen vertolken de vaak uitbundige smaak van de bewoners, maar naast die decoratieve functie versterken ze de herkenbaarheid en oriëntatie. Door het kleurgebruik wordt de 'schaal' van een stedelijk gebied prettiger. Knalblauw geverfde omlijstingen om deuren en ra-

men in een land als Portugal, zouden bovendien de vliegen buiten de deur houden. Een Marokkaans theehuis heeft vaak een turquoise interieur. „Dat suggereert koelte.” Het wit van de Taj Mahal - een grafmonument van een vorst voor zijn vrouw - staat voor puurheid en liefde. Steilberg: „Het grote verschil met die landen is natuurlijk de intensiteit van het licht.”

Elise Steilberg maakte het kleurenplan voor de basisschool in het Turkse Söğütli, die werd gebouwd in opdracht van Stichting Utrecht helpt Turkije. Het dorp kreeg met behulp van Utrechts geld een nieuwe basisschool, nadat er een verwoestende aardbeving was geweest. Ook daar is het kleurgebruik vooral functioneel, zegt ze. „Die school heeft maar één verdieping, zodat 'ie veilig is bij een aardbeving. Maar door de omvang wordt het dan snel een labyrint. Ik heb de gangen verschillende kleuren gegeven, en de patio's en klaslokalen daarachter ook, dat helpt bij de oriëntatie.”

Vroeger, toen had een huis gewoon de kleur van de gebruikte materialen, en dat hing weer sterk van de regio af waar werd gebouwd. Riet in Overijssel. Leem in Zuid-Limburg. Baksteen langs de grote rivieren. Verf had vooral een beschermende functie. Elke regio had eigen kleuren, en die waren allemaal gebaseerd op natuurlijke pigmenten, er zat een natuurlijke stroomlijning in door de beperkingen.

De economie is booming en dus verkleurt ons landje

→ De Rietplas in Houten, met felge

'Er is heel veel saaiheid in dit land. Hier en daar een flinke hoeveelheid kleur er tegenaan kan helemaal geen kwaad'

→ Tegenwoordig kan alles. Elke kleur is synthetisch te maken, alle materialen kunnen in alle kleuren worden geleverd. „Dat kan leiden tot een kakofonie,” zegt kleuradviseur Elise Steilberg. „Alles wat wordt gebouwd dringt zich al op, door het kleurgebruik wordt dat nog nadrukkelijker.” Kleurtjes zijn leuk, iedereen kan het zien: in de nieuwbouwwijken. Kleurgebruik pept een wijk op. Maar het draagt ook bij aan de tegenwoordig veelgenoemde 'verrommeling van het landschap'. Steilberg: „Architecten hebben soms de neiging om weinig rekening te houden met de omgeving. Elk gebouw moet dan een statement zijn. Vooral op bedrijventerreinen, maar ook in de woningbouw.”

Het gaat altijd om de balans, zegt kleurspecialiste Beata Franso. „Architectenbureau MVRDV gebruikt veel van dat hele knallende blauw, in Ypenburg bijvoorbeeld. Dat kan heel goed omdat er ook veel groene, oranje, houtkleurige huizen bij staan. Als je een wijk helemaal blauw zou maken, krijg je een koele en naargeestige sfeer.” Een tijd geleden maakte ze een kleurenplan voor het belastingkantoor in Haarlem. Daar lagen al knalblauwe tegels in de gangen: „Het personeel vond het afschuwelijk. Maar door het te combineren met warme kleuren, wordt het koele blauw nu als prettig ervaren.”

In Nederland bouwen we historisch gezien vooral in de warme kleuren van baksteen, zegt Beata Franso: rood, geel, bruin, een beetje blauwig. Ook baksteen, in dit verband bijna een 'non-kleur' is nog steeds populair voor strak ogende woningbouw in de Vinex

en appartementencomplexen, waarbij het vaak in een donkerpaarse variant wordt gecombineerd met hout. De Nieuwe Amsterdamse School, wordt die stroming wel genoemd.

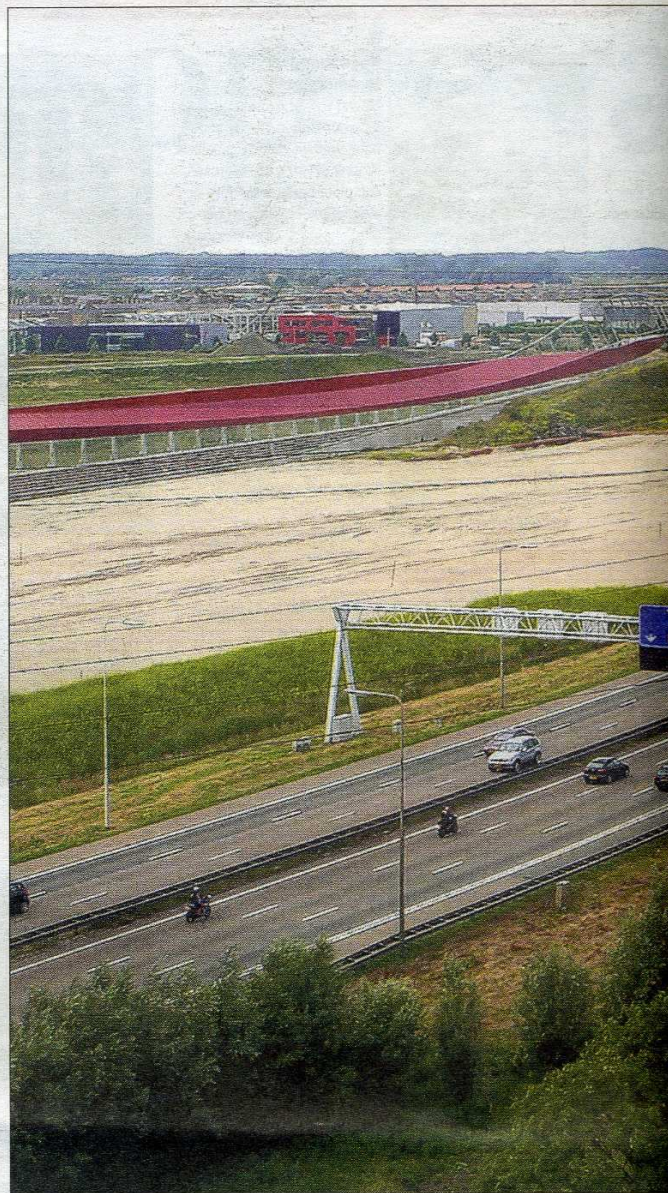
„Maar vroeger was het kleurgebruik ook heftig,” zegt architect Winy Maas van bureau MVRDV. „Kijk maar naar een grachtenpand op de schilderijen van Vermeer, het groen van de Zaanse Schans of de gevels in het Hollandische Viertel in Potsdam: knalrood.”

MVRDV staat bekend vanwege het gebruik van soms heftige kleuren: „Je hebt de mogelijkheden, dus waarom zou je ze dan niet gebruiken?”, zegt Maas. Natuurlijk kan ook het af en toe zo grijze Nederland veel kleur hebben, zeggen zowel Franso als Winy Maas. „Het draait allemaal om het evenwicht en wat je wilt bereiken.” Er is heel veel saaiheid in dit land, en hier en daar een flinke hoeveelheid kleur er tegenaan kan helemaal geen kwaad, vinden beiden.

Rekening houden met gebruikers of omwonenden is ook niet onbelangrijk. Het al eerder genoemde MVRDV bouwde in Amsterdam een signaalaranje gebouwtje op een binnenterrein tussen bestaande woningen in. Sommige omwonenden vonden het mooi, anderen klaagden in Het Parool: „Het weerkaatst in je interieur. Alles om je heen is ongewenst, ongevraagd en onontkoombaar onrustig, agressief en alarmerend oranje.” Het aanhoudende protest leidde er toe dat het gebouw nu appel-tjesgroen is. Beter, vinden de omwonenden.

Elise Steilberg heeft weleens medelijden met de ouderen die in het woonzorgcomplex van MVRDV wonen, in Amsterdam Osdorp. Aan de gevel hangen speelse, verspringende, transparante balkonnetjes. Kekke doosjes, in kekke kleurtjes: knalroze, grasgroen, lichtpaars, feloranje. Van buiten ziet het er fantastisch uit. Steilberg heeft haar bedenkingen: „Denkt zo'n architect wel na over de gebruikers? Je zal daar als bejaarde zitten en de hele dag de buitenwereld door zo'n oranje waas of lichtblauwe bril zien.”

Ongenuanceerd, vindt architect Winy Maas van MVRDV. „Seniorenwoningen zijn vaak hetzelfde, hier kunnen mensen zich juist onderscheiden. Ze mogen zelf een voorkeur aangeven en er zijn trouwens ook woningen met een gewoon stalen balkonhek.” ■

The Wall, een rode geluidswal langs de snelweg A2 bij Leidsche Rijn. FOTO: V

A2 bij Leidsche Rijn

De Ferrari onder de verven

„Dit rood is niet zomaar rood, dit zit tussen RAL 3003 en 3004 in. Deze kleur is opgebouwd uit meerdere lagen, die allemaal bijdragen aan de transparantie, de brillantie, de volheid van de kleur. Er zit een beetje mica door, dat geeft soms een wat bronsachtig, metallic effect. Dit rood verkleurt ab-so-luut niet, en het is zeer vuilafstotend, belangrijk in het zure, verontreinigde snelwegmilieu. Deze verf is eigenlijk de Ferrari onder de verven.” Aan het woord is Marc van Driest,

architect bij VVKH architecten, en één van de mensen die samen met hoofdarchitect Fons Verheijen jarenlang werkte aan The Wall. Marc praat met een aanstekelijke bevoegenheid over het belang van juist deze kleur rood voor juist dit project, pal aan de snelweg. Want Ferrari's en rood zijn niet zomaar onlosmakelijk met elkaar verbonden, zegt Marc. „Rood staat voor snelheid. Daar past deze architectuur bij.” De automobilist zal ongeveer 28 seconden langs The Wall